

Preek over 2 Samuël 9 – Mefiboseth

Broeders en zusters,

Het verhaal van David en Mefiboset is niet zo'n heel bekend verhaal. Als ik u, voorafgaand aan de dienst gevraagd had wie Mefiboset was, dan vermoed ik dat er een grote kans was dat u het niet had geweten. En toch wil ik het verhaal van deze gehandicapte zoon van Jonathan behandelen vandaag. In de dienst voorafgaand aan onze dienst vanmiddag samen met broeders en zusters met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking. En dat is niet toevallig. Want in dit bijzondere verhaal kunnen we leren van David, hoe hij omging met Mefiboset. Maar persoonlijk geloof ik dat dit verhaal ons ook nog iets anders leert: wij zijn eigenlijk allemaal een 'Mefiboset'. Maar daar komen we straks nog wel op.

Laten we eerst het verhaal zelf eens bekijken, voordat we er lessen voor onszelf uit proberen te trekken. Mefiboset was een zoon van Jonatan en de kleinzoon van de eerste koning van Israël, Saul. Hij was nog maar vijf jaar oud toen hij te horen kreeg dat zijn grootvader Saul en zijn vader Jonatan in de oorlog tegen de Filistijnen gesneuveld waren (1Sam.31:6). Toen het bericht van de dood van Saul en Jonatan Mefiboset bereikte, is zijn verzorgster meteen met hem gevlucht. Mefiboset was als troonopvolger niet veilig meer. Ongetwijfeld zou de vijand proberen hem te doden. Vandaar dat zijn verzorgster hem op haar armen had meegenomen maar in haar haast is ze gestruikeld; en Mefiboset viel op de grond. Hij brak beide benen en blijkbaar was men in die tijd niet in staat die benen weer zo te spalpen, dat hij genas. Mefiboset bleef zijn hele leven kreupel.

Het viel al niet mee om een kleinzoon van Saul te zijn, want deze koning had een behoorlijke persoonlijkheidsstoornis, en hij leed ook aan achtervolgingswaan. In een ontzettende aanval van woede had Saul tot twee keer toe geprobeerd David te doden met zijn speer(1 Sam.18), en hij had zelfs een speer naar zijn eigen zoon Jonatan gegooid met de bedoeling hem te doden(1Sam.20:33). Saul was een rasechte manipulator en dictator geworden over het volk Israël. Toen Saul en Jonatan stierven, had Mefiboset naar de mens gesproken geen enkele kans meer op succes in het leven. In de eerste plaats was hij een kleinzoon van een waanzinnige koning, in de tweede plaats was zijn vader overleden, in de derde plaats was hij kreupel.

Toen David die vraag stelde of er nog iemand van het huis van Saul in leven was, was Mefiboset al volwassen geworden. Ik kan me voorstellen dat Mefiboset behoorlijk schrok toen hij bij David werd geroepen. Hij zal ongetwijfeld gedacht hebben dat dit het einde voor hem was. Maar David had andere plannen. Hij had ooit een verbond gesloten met zijn vriend Jonatan, de vader van Mefiboset. David had Jonatan beloofd dat hij nooit zijn barmhartigheid zal onttrekken aan Jonatan en zijn huis. Een belofte die David uitsprak voor het aangezicht van de Here God. God zelf zal er op toezien dat David zijn woord houdt. Via de knecht van Saul, Siba, verschijnt Mefiboset voor David. Het eerste wat David zegt tegen de bange zoon van Jonatan is: vrees niet! Wees niet bang. Want ik ga je trouw bewijzen vanwege je vader Jonatan. En omwille van Jonatan krijgt Mefiboset alle familiebezittingen terug en hij zal met grote regelmaat mogen eten van de tafel van David. David behandelde Mefiboset alsof hij Jonatan zelf was. Hij zag in deze gehandicapte jongeman zijn vader, die hij zo lief had. David had natuurlijk ook de minimale verplichtingen van het verbond met Jonatan kunnen nakomen door Mefibosets leven te sparen. Maar de stap die David nu maakt gaat veel verder. Zijn liefde voor zijn vriend ging zo ver dat nu zijn gehandicapte zoon als het ware kind aan huis bij hem werd.

Mefiboset wist niet wat hem overkwam. *‘Wie ben ik, dat u zich bekommert om een dode hond als ik ben?’*

Jezelf omschrijven als een dode hond was het toppunt van minachting, want de term hond werd gebruikt voor heidense offers. Maar jezelf omschrijven als een dode hond kwam voort uit grote angst of uit een zeer diepgeworteld minderwaardigheidscomplex. Mefiboset was zeer waarschijnlijk met een hart vol dodelijke angst bij David gekomen, niet wetend wat hem te wachten stond; maar hij moet totaal overvallen zijn door de vriendelijke manier waarop David hem behandelde. Een dergelijk gedrag van David had hij helemaal niet verwacht, en hij wist er eerst ook helemaal geen raad mee. Het zal hem waarschijnlijk wel enige tijd gekost hebben om te wennen aan zijn totaal nieuwe situatie, maar gaandeweg zal hij hebben leren begrijpen dat zijn redding volledig gebaseerd was op de liefde van David voor Jonatan, Davids vriend en Mefibosets vader.

David geeft Siba de opdracht om samen met zijn 15 zonen en zijn 20 knechten te gaan zorgen voor Mefiboset en zijn bezittingen. En zo werd deze Mefiboset, die

zichzelf zag als een dode hond, een koningszoon. Ziet u wat God kan doen met een man die zichzelf beschouwt als een nietsnut. Zoiets betekent zijn naam ook: verspreider van schande. Mefiboset heeft nergens meer op gerekend, maar God zegent Mefiboset.

David heeft hier, door totaal anders te reageren dan de koningen van zijn tijd, laten zien wat er leeft in het hart van God. Het was normaal om de hele familie van de overwonnen koning om te brengen. Maar God meet met andere maten dan wij mensen.

Net zoals David laat zien wat er in Gods hart leeft, mag er ook van ons verwacht worden dat wij ons laten leiden door diezelfde hartsgesteldheid. Zoals David als het ware Jonatan zag in Mefiboset, zo mogen wij de Here Jezus zien in onze broeders en zusters met een beperking. Ik denk dat de Here Jezus dat ook van ons verwacht. Als er in Matt. 25 over het oordeel gesproken wordt, dan lezen we hier dat Jezus mensen beoordeeld naar de manier waarop je bent omgegaan met de kwetsbaren in de samenleving. Jezus zegt daar: Ik was hongerig....en jij gaf mij te eten. Ik had dorst....en jij gaf mij te drinken. Ik was een vreemdeling....en jij hebt mij gehuisvest. Ik was naakt...en jij hebt mij gekleed. Ik was ziek of gevangen....en jij zocht mij op. En misschien mogen we er wel aan toevoegen: Ik was kwetsbaar door mijn beperking....maar jij bood mij je liefde aan. De mensen die voor de Heer staan begrijpen er niets van. Heer wanneer..., wanneer had u honger, of dorst, wanneer hebben wij u bezocht. En dan spreekt Jezus die bekende woorden: Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre gij dit aan één van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan.

Zo wil Jezus het dus. In de liefde die we tonen aan de kwetsbare medemens tonen wij onze liefde voor de Here Jezus. Nogmaals, net als David, in de liefde die hij toont aan de kwetsbare Mefiboseth toont hij de liefde voor Jonatan.

Nu las ik als voorbereiding op deze preek het boekje 'Mijn kleine zuster' van Bert en Jannie Slingerland. Hun dochter Maria is meervoudig gehandicapt. Zij beschrijven in hun boekje hoe het is om vader en moeder van Maria te zijn. Maar ook hoe het is om met je kind bij een kerkelijke gemeente betrokken te zijn. Voor ouders een zoektocht, je krijgt een gehandicapt kind, zonder dat je deskundig bent. Maar ook voor de gemeente is het een zoektocht. "Natuurlijk" kregen de ouders te horen "Maria is ook

een kind van de gemeente". Dat deed de ouders goed, maar de gemeente had nog geen flauw idee hoe ze daar vorm aan zouden moeten geven. De bijbel spreekt zoals u ongetwijfeld weet over de gemeente als lichaam van Christus. Een lichaam met vele leden, die allen verschillende gaven hebben, gaven die ontvangen zijn om de ander te dienen. Dat betekent dus ook dat gemeenteleden hun gaven mogen inzetten om Maria te dienen. Maar het gaat nog verder. Het is ook andersom. Maria mag haar gaven ook inzetten om de gemeente te dienen. Daar staan we niet altijd bij stil. Ik citeer een paar stukjes uit het boek:

Maria heeft heel andere gaven dan wij. Zij kan gelukkig zijn in haar stilte. Zij heeft een gouden lach ontwikkeld en laat die gelukkig vaak horen. Zij laat steeds vaker en duidelijker zien dat ze lief heeft, waar ze ook is. Als ze daar zin in heeft, gaat ze kroelen en laat ze haar liefde rijkelijk stromen. Wij voelen dan ineens hoe belemmerd wij zijn. Hoe vaak durven wij dat niet en hebben duizend en één excuses om onze gevoelens te kanaliseren in wel zeer smalle kanaaltjes?

Ze heeft de gave van 'alle tijd hebben'. Is ons leven snel en gejaagd, bij haar is het omgekeerde het geval. Wij denken wel eens dat haar tijdsgevoel al een beetje hemels is. Ze leeft zonder tijd en heeft alle tijd voor haar wereld en de dingen om zich heen. Wat kan ze tevreden zijn, blij zijn met niets.

Wat kan ze intens genieten van regendruppels en wat voelt ze de wind met al haar zintuigen. Ze spreidt haar armen, haar ogen dicht en haar tong vangt de regendruppels op.

Ze maakt zich geen zorgen voor een volgend moment, laat staan voor morgen. Ze leeft haar tijd nu. Door dit kind zien we soms hoe wij onze energie verspillen door ons zorgen te maken over van alles en nog wat. Zij lijkt soms een beetje op de bloemen in het veld, zo mooi en vol vertrouwen dat alles komt op de tijd dat het nodig is.

Dit kind laat soms zien hoe groot haar vertrouwen is. 'Als ik mijn liefste lach gebruik, dan draagt die vader van mij me wel'. Ze is dan vol vertrouwen dat zijn sterke armen haar niet zullen loslaten, grijnst van oor tot oor, sluit haar ogen van genoeg en maakt geluidjes van plezier.....Ze presteert niet, om vervolgens als beloning gedragen te worden, ze strekt gewoon haar armen: Jij bent er toch voor mij?

Ze heeft de gave om elk mens gelijk te stellen. Ze ontmoet of negeert mensen zonder aanzien des persoons. De ontmoeting met haar hangt af van het geduld en de liefde van de ander.

Als wij deze gaven van haar naast elkaar leggen dan groeit de gedachte: wij mogen haar niet alleen voor onszelf houden. Ze is niet alleen van de gemeente, maar de gemeente heeft ook recht op haar.

(tot zover Bert en Jannie Slingerland)

Bij mij komen dan allerlei vragen op. Durf ik zo spontaan mijn blijdschap te uiten zoals Maria doet? Kan ik zo intens genieten van de kleine dingen? Maak ik me niet veel te veel bezorgd over van alles en nocht wat? Benader ik ieder mens gelijk? Als ik dit kleine stukje lees dan ontdek ik dat ik van deze meervoudig gehandicapte Maria heel veel kan leren. En ik denk dat dit ook voor u geldt.

Zo kunnen mensen als Maria iets voor ons betekenen en wij mogen ons als gemeente ook afvragen, hoe wij deze broeders en zusters met een beperking de liefde van de Here Jezus kunnen tonen. Het met een zekere regelmaat organiseren van bijzondere diensten is een goed begin. Ik ben ook ontzettend onder de indruk van wat er gebeurt vanuit het zorgdiaconaat. Dat is fantastisch geregeld in onze gemeente. Maar laten we als 'gewone' gemeenteleden ook oog hebben voor onze broeders en zusters met een beperking. Je hoort nog wel eens het schrijnende voorbeeld van mensen die een kind hebben dat in een andere plaats is opgenomen. En omdat hun kind in een andere woonplaats verblijft, wordt het min of meer vergeten in de gemeente. Maar de ouders dragen hun verdriet in stilte. De jongere gemeenteleden weten het vaak niet eens meer. De ouderen, weten het nog wel "die mensen hebben een ongelukkig kind" zeggen ze dan. Ik weet best dat ze dat niet vervelend bedoelen, maar het is niet zo'n handige uitspraak. Als ik dat boekje van Maria lees, dan is zij geen ongelukkig kind. Integendeel. Ze geniet intens van het leven. Er zijn heel wat mensen zonder beperking, die heel wat ongelukkiger zijn.

Nu we het er toch over hebben, dat geldt ook voor de benaming 'geestelijk gehandicapt'. Ik hoop dat u vanmiddag ook in de kerk bent, en als u er bent, zult u waarschijnlijk ontdekken dat mensen met een verstandelijke beperking helemaal niet geestelijk gehandicapt zijn. Hun geest is volkomen gericht op de Here God. Ze

geloven met hun hele hart en zijn blij dat ze een kind van God zijn. Zo lang onze gerichtheid op God het niveau van deze gelovigen niet haalt, en zo lang wij nog allerlei twijfels hebben, die deze gelovigen niet hebben, en zo lang onze blijdschap in het geloof niet kan tippen aan de blijdschap van de broeders en zusters met een beperking zijn wij geestelijk meer gehandicapt dan zij! Het is beter te spreken over mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, dan over geestelijk gehandicapten of over ongelukkige kinderen.

Ik wil nog even terug naar het begin van de preek. Toen heb ik gezegd dat we eigenlijk allemaal een Mefiboset zijn. Mefiboset, weet u het nog, betekent zoiets als nietsnut. Door de val van zijn voedster door haar struikelen is hij een nietswaardige geworden. Maar dat geldt ook voor ons. Door het struikelen van onze voorvader Adam, de zondeval!, zijn wij ook een nietsnut geworden. We staan met lege handen.

Door het initiatief van David, hij riep Mefiboset bij zich, kwam er verandering in het leven van Jonatans zoon. Doordat God het intitiatief nam om Jezus te sturen, kwam er verandering in ons leven.

Mefiboset mocht eten van de tafel van David en werd zo kind aan huis bij de koning. Wij mogen eten van de tafel van Jezus en kind aan huis zijn bij God.

Zoals Mefiboset afhankelijk is van Davids goedheid. Zo zijn wij allemaal afhankelijk van de goedheid van God.

Dat geldt dus voor ons allemaal. Als wij het hebben over mensen met een beperking dan voelen wij onszelf al heel gauw de sterke. Die ander heeft een beperking, wij niet. Maar in Gods ogen zijn wij allemaal mensen met een beperking. Mensen die uit zichzelf niets hebben mee te brengen. Mensen die het van Gods genade moeten hebben. En het grote wonder is nu dat God door al die beperkte mensen wil zichtbaar worden.

De Roomskatholieke priester Henri Nouwen was een geleerd man. Hij heeft verschillende boeken geschreven en gaf les aan een universiteit. Toch heeft Nouwen de laatste jaren van zijn leven besteed aan de verpleging van een meervoudig gehandicapte jongen. De mensen in zijn omgeving begrepen er niets van. Kan deze geleerde man zijn tijd niet beter besteden? Anderen vonden het vreemd maar hadden wel respect voor de liefde en dienstbaarheid van Henri Nouwen.

Maar Henri Nouwen zelf zag het anders. Deze jongen heeft mij terug gebracht bij mijzelf en bij God. Ik had de zorg voor hem gekregen, maar hij is degene geweest die mij onvoorstelbaar diep heeft toegelaten in zijn leven en in zijn hart. Ik ben veel om hem gaan geven en heb voor hem gezorgd, maar hij is op zijn beurt zo'n onvoorstelbaar geschenk voor mij geweest. Hij gaf mij leiding en advies en inzicht zonder ooit een woord tegen mij te zeggen. Maar hij heeft mij meer geleerd dan welk boek, welke hoogleraar of welke geestelijke begeleider ook.

De succesvolle en geleerde Henri Nouwen bleek eigenlijk zelf een man met een beperking te zijn. Maar de jongeman met een meervoudige beperking was juist voor hem meer tot zegen dan enig ander mens. Wie is nu eigenlijk de Mefiboset..., wie is nu eigenlijk een mens met een beperking? We zijn het allemaal en we hebben daarom elkaar nodig. En Goddank, we hebben een hemelse vader die onnoemelijk veel van de gebrokenen en verbrijzelden houdt. Bij die God mag iedereen van ons kind aan huis zijn!

Amen

Oktober 2011
G.P. Harkamp
Wapenveld